

Євген Васильович КОБКО,
доктор юридичних наук, професор
(Національної академії внутрішніх справ, м. Київ)

НАПРЯМКИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

У статті наголошено на тому, що сучасні умови в спортивній індустрії породжують нові напрямки міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту, під якими визначено стійкі у часі та просторі, складні за своєю організацією, тривалі, масштабні за колом учасників, територією їх проведення та охопленням зацікавлених сторін та об'єднані за тематикою та спрямованістю комплекси міжнародних спортивних заходів, міжнародних спортивних змагань, послуг у сфері фізичної культури і спорту, міжнародних спортивних змагань (Олімпійські, Паралімпійські, Дефлімпійські ігри тощо), а також міжнародних проєктів у сфері фізичної культури та спорту.

Виокремлено такі напрямки міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту, як міжнародне співробітництво в умовах воєнного стану, що охоплює реалізацію міжнародних програм, спрямованих на підтримку спортсменів, їх сімей, запровадження за підтримки провідних міжнародних організацій стипендій для спортсменів, які вимушені займатися спортом в умовах воєнного стану, міжнародних грантів на реалізацію соціальних проєктів, спрямованих на забезпечення гідного рівня життя спортсменів, повноцінне проведення тренувань у складних безпекових умовах; міжнародне співробітництво у сфері бізнесу в спортивній індустрії; міжнародне співробітництво в ході забезпечення гендерної рівності в міжнародному просторі; розвиток міст і регіонів у ході проведення міжнародних спортивних заходів; спортивний брендинг у міжнародному контексті.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, сфера фізичної

культури та спорту, напрямки.

Постановка проблеми. Провідна роль держави у розвитку фізичної культури та спорту є незмінною та актуальною на сьогодні. Проте не менш важливим для сучасного розвитку фізичної культури та спорту є розуміння різного правового статусу учасників відповідних правовідносин, серед яких не лише органи державної влади та місцевого самоврядування, а й інститути громадянського суспільства¹. Наприкінці двадцятого століття діяльність у сфері фізичного виховання та спорту, яка спрямована як на людину, так і на суспільство в цілому, привернула більшу увагу міжнародних інституцій. Поступово ця сфера була визнана на міжнародному рівні ключовою у розвитку людських ресурсів, у підвищенні якості життя та взаємної поваги, у розвитку сталої економіки та у зниженні корупції, злочинності та пов'язаних із злочинністю явищ у міжнародному масштабі².

У вітчизняній науці низці проблем фізичної культури та спорту присвячували комплексні та міждисциплінарні дослідження В. А. Базенко, К. В. Громовенко, М. М. Гнатовський, М. А. Журба, О. І. Іваненко, Ю. Ю. Калиновський, В. М. Орел, С. М. Перепьолкін, Т. О. Свіда, О. О. Туряниця, Н. Г. Ярова та інші науковці. Водночас у ході невпинного науково-технічного прогресу постають принципово нові напрямки міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту.

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати напрямки міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту. Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити такі завдання: осмислити напрямків міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту; розглянути сутність окремих напрямків у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Фізична культура та спорт відіграють значну роль у сфері міжнародних відносин. Ця роль стає більш складною та багатогранною в умовах стрімкої глобалізації та цифровізації. Н. Seval і Т. Kodaman зазначають, що спорт є одним із найважливіших явищ, вплив якого розширився за останнє століття. За допомогою Олімпійських ігор та інших міжнародних спортивних організацій (особливо футбольних) спорт широко охоплює міжнародний простір. У всьому світі спорт тісно пов'язаний із демократією, відкритим ринком і свободою; це найкраще втілення глобалізації. За цих обставин спорт має високу ефективність як у національній, так і в міжнародній політиці³.

Подібні умови в сучасній спортивній індустрії породжує нові напрямки міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту, під якими ми розуміємо стійкі у часі та просторі, складні за своєю організацією, тривалі, масштабні за колом учасників, територією їх

¹ Morhunov O. Public administration in the field of physical culture and sports: theoretical principles and approaches to definition. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2021. № 12. P. 80.

² Istrate M., Pelmus A.-D. Physical education and sport in the vision of international institutions. *Strategies XXI*. 2021. № 17 (1). P. 223.

³ Seval H., Kodaman T. The impact of sport on international politics. *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Economics and Administrative Sciences Faculty*. 2015. P. 52.

проведення та охопленням зацікавлених сторін та об'єднані за тематикою та спрямованістю комплекси міжнародних спортивних заходів, міжнародних спортивних змагань, послуг у сфері фізичної культури і спорту, міжнародних спортивних змагань (Олімпійські, Паралімпійські, Дефлімпійські ігри тощо), а також міжнародних проєктів у сфері фізичної культури та спорту.

Першим напрямком міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту, який буде висвітлено у межах даного дослідження, є міжнародне співробітництво в умовах воєнного стану. На наше глибоке переконання, безпекові реалії російсько-української війни потребують об'єднання міжнародної спортивної спільноти навколо підтримки українських спортсменів. Окремі вітчизняні науковці зазначають, що основними ризиками на шляху ефективної організації та проведення спортивних заходів в умовах воєнного стану є загострення бойових дій у регіоні та зниження популярності спорту. Проблемними аспектами діяльності організаторів спортивних заходів в умовах воєнного стану є: розташування в зоні бойових дій; заборона міжнародних змагань; дефіцит бюджетного фінансування спортивних заходів; руйнування спортивних споруд, призначених для проведення спортивних заходів. Основними шляхами подолання кризових явищ, пов'язаних з війною та її наслідками, для організаторів спортивних заходів є: забезпечення безпеки та комфорту під час проведення спортивних заходів, збільшення кількості учасників спортивних заходів, зміцнення міжнародних зв'язків з фізкультурно-спортивними організаціями, удосконалення маркетингової та наукової діяльності, співпраця з громадськими організаціями фізичної культури та спорту¹. З огляду на це міжнародне співробітництво в сфері фізичної культури та спорту в умовах воєнного стану може охоплювати реалізацію міжнародних програм, спрямованих на підтримку спортсменів, їх сімей, запровадження за підтримки провідних міжнародних організацій стипендій для спортсменів, які вимушені займатися спортом в умовах воєнного стану, міжнародних грантів на реалізацію соціальних проєктів, спрямованих на забезпечення гідного рівня життя спортсменів, повноцінне проведення тренувань у складних безпекових умовах.

Наступним напрямком є міжнародне співробітництво у сфері бізнесу в спортивній індустрії. Діяльність бізнес-структур у сучасних умовах, коли світова пандемія висунула на перший план нестабільність трендів, суттєві зміни в ціноутворенні через мінливість попиту та пропозиції, конкурентне середовище, суттєві макро- та мікроекономічні чинники тощо, актуалізує потребу здійснення постійної оцінки як економічного потенціалу в цілому, так і можливостей розвитку в майбутньому².

¹ Ratten V. Practical implications and future research directions for international sports management. *Thunderbird International Business Review*. 2011. № 53 (6). URL: https://www.researchgate.net/publication/264226820_Practical_implications_and_future_research_directions_for_international_sports_management

² Rosokhata A., Minchenko M., Chykalova A., Muzychuk O. The company's innovation development and marketing communication as a driver of the country's macroeconomic stability: A quantitative analysis of

Ще одним напрямком є міжнародне співробітництво в ході забезпечення гендерної рівності в міжнародному просторі. Гендерна нерівність є одним із фундаментальних проявів соціально-економічної диференціації населення, що призводить до різних можливостей самореалізації жінок і чоловіків у суспільстві¹. S. Lagaert та H. Roose зазначають, що гендерні розриви у відвідуваності спортивних заходів можуть бути більш вираженими в деяких суспільствах, ніж в інших. Отже, окрім індивідуальних атрибутів, потрібно враховувати суспільну гендерну рівність на макрорівні, щоб зрозуміти гендерну нерівність на індивідуальному рівні у відвідуванні спортивних заходів. Дослідники виявили більшу відвідуваність спортивних заходів чоловіками, ніж жінками, у всіх країнах ЄС, але також зробили висновок, що вищий рівень гендерної рівності на макрорівні пов'язаний із меншими гендерними розривами у відвідуваності спортивних заходів². Саме таким макрорівнем є міжнародне співробітництво, адже рухи за гендерну рівність у спорті взаємопов'язані з міжнародними рухами розвитку. Міжнародне співтовариство, політичні заяви та декларації, а також сама спортивна спільнота підтримують потенціал спорту як рушія змін для досягнення таких цілей, як розширення прав і можливостей дівчат і жінок та гендерна рівність. З огляду на це спорт має значний потенціал у ході вирішення проблем нерівності і несправедливості, з якими стикаються дівчата та жінки в спорті та поза ним³.

Водночас реалізація даного напрямку з-поміж іншого має бути спрямована на широке залучення жінок до управління спортом у міжнародному масштабі. O. Toriola акцентує увагу на необхідності надання жінкам рівних можливостей займати керівні посади в організації та управлінні спортом. Залучення жінок до спортивного лідерства охоплює встановлення критеріїв для призначення або обрання посадових осіб на керівні посади, врахування гендерних питань та політичних наслідків⁴.

Неможливо оминати увагою і такий напрямок міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту, як розвиток міст і регіонів у ході проведення міжнародних спортивних заходів. L. Du та S. Тао звертають увагу на те, що масштаби міжнародних змагань можуть бути досить значними, тому містам, які їх приймають, доводиться вирішувати

tendencies. In: International Interdisciplinary Scientific Conference «Digitalisation and Sustainability for Development Management: Economic, Social, and Ecological Aspects». 22 September 2021. URL: https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/abs/2021/83/e3sconf_dsdm2021_07002/e3sconf_dsdm2021_07002.html.

¹ Klemparskyi M.M., Pavlichenko H.V., Prokopiev R.Y., Mohilevskyi L.V., Burniagina Y.M. Gender inequality in the labour market of Ukraine Challenges for the future. *Work Organisation, Labour and Globalisation*. 2022. № 16 (2). P. 140–157.

² Lagaert S., Roose H. The gender gap in sport event attendance in Europe: The impact of macro-level gender equality. *International Review for the Sociology of Sport*. 2018. № 53 (5). P. 533.

³ Hozhabri K., Sobry C., Ramzaninejad R. Sport for Gender Equality and Empowerment. *Sport for Sustainable Development*. 2022. P. 55.

⁴ Toriola O. Women in sport leadership in Botswana. *Journal of Human Movement Studies*. 2003. № 44 (5). P. 365.

серйозні завдання у сфері міського транспорту. Незважаючи на те, що за останні роки міста досягли значного прогресу та вдосконалення у розбудові інфраструктури, все ще існують труднощі з організацією муніципального руху та управлінням в ході проведення міжнародних спортивних заходів. Є рішення для усунення проблем, такі як сприяння управлінню дорожнім рухом, контроль за допомогою застосування високих технологій, підвищення якості обслуговування тощо. Необхідно посилити будівництво транспортної інфраструктури, постійно покращувати якість персоналу, вдосконалювати процес залучення інвестицій в науку та технології, щоб покращити якість обслуговування, забезпечити безперебійне та успішне проведення міжнародних спортивних подій¹. R. Sroka у цьому контексті стверджує, що країни з економікою, що розвивається, проводять дедалі більше спортивних мега-подій, фінансові інвестиції в ці проекти стають схожими на ті, що спостерігаються в більш традиційних мега-інфраструктурних ініціативах. Водночас науковець звертає увагу на те, що існує велика кількість літератури, яка демонструє слабку економічну віддачу від інфраструктури мегаспортивних подій, що може призвести до серйозних фінансових труднощів для країн і міст, які їх приймають².

У сучасному постмодерному світі суттєво зростає значення брендінгу, створення певних образів, символів, контенту в соціальних мережах, що багато в чому впливає на стандарти поведінки, правову культуру та саме мислення міжнародної спільноти. Так, у світлі окреслених нами процесів формується ще один напрямок міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту – спортивний брендінг у міжнародному контексті. M. Parent, L. Eskerud і D. Hanstad зазначають, що мало досліджень було присвячено процесу брендінгу в рамках регулярних заходів. Науковці провели порівняльне дослідження міжнародних змагань з лижних гонок на Кубку світу в Альберті (Канада) і Кубку світу в Драмміні (Норвегія). Результати включали схожі риси (навички лідерів/діяльність на основі цінностей та інституційний досвід) та відмінності (брендінг/маркетингові зусилля, визнання спорту та характер події (успіх, висвітлення в ЗМІ, географічне розташування, вплив))³.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна дійти до висновку, що сучасні умови в спортивній індустрії породжують нові напрямки міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту, під якими розуміються стійкі у часі та просторі, складні за своєю організацією, тривалі, масштабні за колом учасників, територією їх проведення та охопленням зацікавлених сторін та об'єднані за тематикою та спрямованістю комплекси міжнародних спортивних заходів, міжнародних

¹ Du L., Tao S. Difficulties and Solutions for the Traffic Arrangement and Management during International Sports Events. In: 6th International Conference on Transportation Engineering. Chengdu, 20-22 September 2019. P. 249.

² Sroka R. Women in sport leadership in Botswana. *Journal of Human Movement Studies*. 2003. № 44 (5). P. 365.

³ Parent M., Eskerud L., Hanstad D. Brand creation in international recurring sports events. *Sport Management Review*. 2012. № 15 (2). P. 145.

спортивних змагань, послуг у сфері фізичної культури і спорту, міжнародних спортивних змагань (Олімпійські, Паралімпійські, Дефлімпійські ігри тощо), а також міжнародних проєктів у сфері фізичної культури та спорту.

Виокремлено такі напрямки міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури та спорту, як міжнародне співробітництво в умовах воєнного стану, що охоплює реалізацію міжнародних програм, спрямованих на підтримку спортсменів, їх сімей, запровадження за підтримки провідних міжнародних організацій стипендій для спортсменів, які вимушені займатися спортом в умовах воєнного стану, міжнародних грантів на реалізацію соціальних проєктів, спрямованих на забезпечення гідного рівня життя спортсменів, повноцінне проведення тренувань у складних безпекових умовах; міжнародне співробітництво у сфері бізнесу в спортивній індустрії; міжнародне співробітництво в ході забезпечення гендерної рівності в міжнародному просторі; розвиток міст і регіонів у ході проведення міжнародних спортивних заходів; спортивний брендинг у міжнародному контексті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Du L., Tao S. Difficulties and Solutions for the Traffic Arrangement and Management during International Sports Events. In: 6th International Conference on Transportation Engineering. Chengdu, 20-22 September 2019. P. 249–254.
2. Hozhabri K., Sobry C., Ramzaninejad R. Sport for Gender Equality and Empowerment. *Sport for Sustainable Development*. 2022. P. 55–66.
3. Istrate M., Pelmus A.-D. Physical education and sport in the vision of international institutions. *Strategies XXI*. 2021. № 17 (1). P. 223–228.
4. Klemparskyi M.M., Pavlichenko H.V., Prokopiev R.Y., Mohilevskyi L.V., Burniagina Y.M. Gender inequality in the labour market of Ukraine Challenges for the future. *Work Organisation, Labour and Globalisation*. 2022. № 16 (2). P. 140–157.
5. Lagaert S., Roose H. The gender gap in sport event attendance in Europe: The impact of macro-level gender equality. *International Review for the Sociology of Sport*. 2018. № 53 (5). P. 533–549.
6. Morhunov O. Public administration in the field of physical culture and sports: theoretical principles and approaches to definition. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2021. № 12. P. 76–82.
7. Parent M., Eskerud L., Hanstad D. Brand creation in international recurring sports events. *Sport Management Review*. 2012. № 15 (2). P. 145–159.
8. Ratten V. Practical implications and future research directions for international sports management. *Thunderbird International Business Review*. 2011. № 53 (6). URL: https://www.researchgate.net/publication/264226820_Practical_implications_and_future_research_directions_for_international_sports_management.

9. Rosokhata A., Minchenko M., Chykalova A., Muzychuk O. The company's innovation development and marketing communication as a driver of the country's macroeconomic stability: A quantitative analysis of tendencies. In: International Interdisciplinary Scientific Conference «Digitalisation and Sustainability for Development Management: Economic, Social, and Ecological Aspects». 22 September 2021. URL: https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/abs/2021/83/e3sconf_dsdm2021_07002/e3sconf_dsdm2021_07002.html.

10. Seval H., Kodaman T. The impact of sport on international politics. *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Economics and Administrative Sciences Faculty*. 2015. P. 52–64.

11. Sroka R. Women in sport leadership in Botswana. *Journal of Human Movement Studies*. 2003. № 44 (5). P. 365–371.

12. Toriola O. Women in sport leadership in Botswana. *Journal of Human Movement Studies*. 2003. № 44 (5). P. 365–371.

Стаття надійшла до редакції 23.11.2023

Yevhen V. KOBKO,

Doctor of Science in Law, Professor

(*National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine*)

DIRECTIONS OF INTERNATIONAL COOPERATION IN THE SPHERE OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

The article emphasizes that modern conditions in the sports industry give rise to new directions of international cooperation in the field of physical culture and sports, which are defined as stable in time and space, complex in their organization, long-lasting, large-scale in terms of the number of participants, the territory of their implementation and coverage interested parties and united by subject and direction of complexes of international sports events, international sports competitions, services in the field of physical culture and sports, international sports competitions (Olympic, Paralympic, Deaflympic Games, etc.), as well as international projects in the field of physical culture and sports .

Such areas of international cooperation in the field of physical culture and sports as international cooperation in martial law conditions, which include the implementation of international programs aimed at supporting athletes and their families, the introduction of scholarships for athletes who are forced to engage in sports in conditions with the support of leading international organizations, are highlighted martial law, international grants for the implementation of social projects aimed at ensuring a decent standard of living for athletes, full training in difficult security conditions; international cooperation in the field of business in the sports industry; international cooperation in the course of ensuring gender equality in the international space; development of cities and regions during international sports events; sports branding in the international context.

Key words: *international cooperation, the field of physical culture and sports, essence, directions.*